

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

dne 26. januarja 2017*

„Predhodno odločanje — Direktiva 93/13/EGS — Pogodbe, sklenjene med prodajalci ali ponudniki in potrošniki — Nepošteni pogoji — Pogodbe o hipotekarnem posojilu — Postopek izvršbe nad premoženjem, ki je obremenjeno s hipoteko — Prekluzivni rok — Uradna dolžnost nacionalnih sodišč — Pravnomočnost“

V zadevi C-421/14,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Santander (prvostopenjsko sodišče št. 2 v Santanderju, Španija) z odločbo z dne 10. septembra 2014, ki je na Sodišče prispela 10. septembra 2014, v postopku

Banco Primus SA

proti

Jesúsu Gutiérrezu Garcíi,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi A. Tizzano, podpredsednik Sodišča v funkciji predsednika prvega senata, M. Berger, sodnica, A. Borg Barthet, S. Rodin (poročevalec) in F. Biltgen, sodniki,

generalni pravobranilec: M. Szpunar,

sodna tajnica: M. Ferreira, glavna administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 24. septembra 2015,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Banco Primus SA E. Vázquez Martín, odvetnik,
- za špansko vlado J. García-Valdecasas Dorrego, agentka,
- za Evropsko komisijo J. Baquero Cruz in M. van Beek, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 2. februarja 2016

izreka naslednjo

* Jezik postopka: španščina.

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo Banco Primus SA in Jesúsom Gutiérrezom Garcío zaradi izvršbe na nepremičnino zadnjenavedenega, za katero je banka Banco Primus odobrila posojilo, zavarovano s hipoteko.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V šestnajsti in štiriindvajseti uvodni izjavi Direktive 93/13 je navedeno:
„ker zahtevo dobre vere lahko izpolni prodajalec ali dobavitelj, če posluje lojalno in pravično z drugo stranko, katere zakonite interese mora upoštevati;

[...]

ker morajo imeti sodišča ali upravni organi držav članic na voljo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nedovoljenih pogojev v potrošniških pogodbah.“
- 4 Člen 1(1) te direktive določa:
„1. Namen te direktive je približati zakone in druge predpise držav članic o nedovoljenih pogojih v pogodbah, sklenjenih med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom.“
- 5 Člen 3 navedene direktive določa:
„1. Pogodbeni pogoji, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, velja za nedovoljenega, če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank.

2. Pogodbeni pogoji štejejo za pogoje, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, če je bil sestavljen vnaprej in potrošnik zato ni mogel vplivati na vsebino določbe, zlasti v okviru vnaprej oblikovane tipske pogodbe.

[...]"
- 6 Člen 4 Direktive 93/13 določa:
„1. Brez poseganja v člen 7 je treba nepoštenost pogodbenega pogoja oceniti ob upoštevanju narave blaga ali storitev, za katero je bila sklenjena pogodba, in s sklicevanjem na vse okoliščine, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe ter na vse druge pogoje te pogodbe ali druge pogodbe, od katere je pogoj odvisen.

2. Ocena nedovoljenosti pogojev ne sme biti povezana niti z opredelitvijo glavnega predmeta pogodbe niti z ustreznostjo med ceno in plačilom za izmenjane storitve ali blago, če so pogoji v jasnem, razumljivem jeziku.“

7 Člen 6(1) te direktive določa:

„Države članice določijo, da nedovoljeni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nedovoljenih pogojev.“

8 Člen 7(1) navedene direktive določa:

„Države članice zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nedovoljenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.“

Špansko pravo

- 9 Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (zakon 1/2000 o zakoniku o civilnem postopku) z dne 7. januarja 2000 (BOE št. 7 z dne 8. januarja 2000, str. 575) je bil spremenjen z Ley 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (zakon 1/2013 o ukrepih za varstvo hipotekarnega dolžnika, prestrukturiranju dolga in neprofitni najemnini) z dne 14. maja 2013 (BOE št. 116 z dne 15. maja 2013, str. 36373), nato z Real Decreto-Ley 7/2013 de medidas urgentes de naturaleza tributaria, presupuestaria y de fomento de la investigación, el desarrollo y la innovación (uredba-zakon 7/2013 o nujnih davčnih in proračunskih ukrepih ter spodbujanju raziskav, razvoja in inovacij) z dne 28. junija 2013 (BOE št. 155 z dne 29. junija 2013, str. 48767), in nato z Real Decreto-ley 11/2014, de medidas urgentes en materia concursal (uredba-zakon 11/2014 o nujnih ukrepih na področju stečaja) z dne 5. septembra 2014 (BOE št. 217 z dne 6. septembra 2014, str. 69767) (v nadaljevanju: LEC).

- 10 Člen 695 LEC, ki se nanaša na postopek z ugovorom zoper izvršbo na nepremičnine, obremenjene s hipoteko, določa:

„(1) V postopkih, na katere se to poglavje nanaša, se ugovoru dolžnika zoper izvršbo ugotovi le, če temelji na teh razlogih:

[...]

4. nepoštenost pogodbenega pogoja, ki je nujen za izpolnitev pogodbe ali za določitev dolgovane zneska.

[...]

- (4) Zoper sklep o [...] zavrnitvi ugovora iz razloga, določenega v odstavku 1, točka 4, tega člena, je mogoča pritožba.

V drugih primerih zoper sklepe, s katerimi se odloči o ugovoru iz tega člena, ni pravnega sredstva, njihovi učinki pa so omejeni izključno na postopek izvršbe, v katerem so sprejeti.“

- 11 V skladu s členom 556(1) LEC je treba ugovor iz enega od razlogov iz člena 695 LEC vložiti v roku desetih dni od vročitve sklepa o izvršbi.

- 12 Člen 557(1) LEC, ki se nanaša na postopek z ugovorom zoper izvršbo na podlagi izvršilnih naslovov, ki niso niti sodni niti arbitražni, določa:

„Če se izvršba odredi na podlagi naslovov iz člena 517(2), točke 4, 5, 6 in 7, ali na podlagi drugih izvršljivih dokumentov iz člena 517(2), točka 9, lahko dolžnik vloži ugovor v roku in obliki, ki sta določena v prejšnjem členu, samo če ugovor temelji na enem od teh razlogov:

[...]

7. Naslov vsebuje nepoštene pogoje.“

- 13 Člen 693(2) LEC, ki se nanaša na predčasno izterljivost dolgov, ki jih je treba poravnati v obrokih, določa:

„Posojilodajalec lahko zahteva plačilo celotne dolgovane glavnice in obresti, če je bila dogovorjena predčasna zapadlost vseh obveznosti, če dolžnik ne plača vsaj treh mesečnih obrokov ali takega števila obrokov, da dolžnik ni izpolnil svoje obveznosti v obdobju vsaj treh mesecev, če je to določeno v pogodbi o posojilu.“

- 14 V prvi prehodni določbi zakona 1/2013 je navedeno:

„Ta zakon se uporablja za sodne in izvensodne postopke izvršbe na premoženju, obremenjenim s hipoteko, ki tečejo na dan njegovega začetka veljavnosti, če odločba o deložaciji še ni bila izvršena.“

- 15 V četrti prehodni določbi navedenega zakona je navedeno:

„1. Spremembe [zakona 1/2000 z dne 7. januarja 2000 o zakoniku o civilnem postopku], ki jih uvaja ta zakon, se za izvršilne postopke, ki ob njegovi uveljavitvi še niso bili končani, uporabljajo le za tiste izvršilne ukrepe, ki še niso bili sprejeti.

2. Vsekakor lahko dolžniki v izvršilnih postopkih, ki ob uveljavitvi tega zakona še niso bili končani in v katerih se je desetdnevni rok za vložitev ugovora, določen v členu 556(1) [zakona 1/2000 z dne 7. januarja 2000 o zakoniku o civilnem postopku], iztekel, v enomesečnem prekluzivnem roku vložijo izredni ugovor iz novih razlogov za vložitev ugovora, ki so določeni v členih 557(1), točka 7, in 695(1), točka 4, [zakona 1/2000 z dne 7. januarja 2000 o zakoniku o civilnem postopku].

Enomesečni prekluzivni rok začne teči od dneva, ki sledi dnevu začetka veljavnosti tega zakona, posledica ugovora, ki ga vložijo stranke, pa je, da se postopek ustavi, dokler ni odločeno o ugovoru, kot je določeno v členih 558 in naslednjih ter 695 [zakona 1/2000 z dne 7. januarja 2000 o zakoniku o civilnem postopku].

Ta prehodna določba velja za vse izvršilne postopke, ki se niso končali z izročitvijo nepremičnine kupcu v skladu z določbami člena 675 [zakona 1/2000 z dne 7. januarja 2000 o zakoniku o civilnem postopku].

3. Tudi v izvršilnih postopkih, ki še niso končani in v katerih je ob uveljavitvi tega zakona že začel teči desetdnevni rok za vložitev ugovora, določen v členu 556(1) [zakona 1/2000 z dne 7. januarja 2000 o zakoniku o civilnem postopku], imajo dolžniki enak enomesečni prekluzivni rok iz prejšnjega odstavka za vložitev ugovora iz katerega koli od razlogov, določenih v členih 557 in 695 [zakona 1/2000 z dne 7. januarja 2000 o zakoniku o civilnem postopku].

4. Objava te določbe za vročanje in računanje rokov iz odstavkov 2 in 3 tega člena velja za popolno in veljavno, za kar v nobenem primeru ni treba izdati izrecne odločbe.

[...]“

16 Poleg tega člen 136 LEC določa:

„Po izteku roka, določenega za opravo procesnega dejanja stranke, nastopi prekluzija in zadevnega dejanja ni več mogoče opraviti. Sodni tajnik zabeleži iztek roka, odredi ukrepe, [ki jih mora sprejeti,] ali obvesti sodišče, da to odloči, kot je ustrezno.“

17 Člen 207(3) in (4) LEC dodaja:

„3. Pravnomočne odločbe postanejo res iudicata, sodišče, na katerem poteka postopek, v katerem so bile sprejete, pa je nanje vsekakor vezano.

4. Po izteku rokov, določenih za vložitev pravnega sredstva, postane odločba, ki se ne izpodbija, pravnomočna in res iudicata, pri čemer je sodišče, ki odloča o postopku, v katerem je bila sprejeta, nanjo vsekakor vezano.“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 18 Banka Banco Primus je 12. junija 2008 J. Gutiérrezu Garcíi odobrila posojilo, zavarovano s hipoteko na njegovem stanovanju. To posojilo je bilo dano za obdobje 47 let, z odplačilom v 564 mesečnih obrokih. Po sedmih zaporednih neplačilih je bila 23. marca 2010 na podlagi pogoja 6a posojilne pogodbe razglašena predčasna zapadlost. Banka Banco Primus je zahtevala plačilo celotnega preostanka dolgovane glavnice, skupaj z rednimi in zamudnimi obrestmi ter raznimi stroški. Zahtevala je tudi prodajo premoženja pod hipoteko na dražbi. Ker na dražbi 11. januarja 2011 ni bilo nobenega dražitelja, je predložitveno sodišče z izvršljivim sklepom z dne 21. marca 2011 premoženje prisodilo banki Banco Primus za 50 % zneska njegove ocenjene vrednosti. Banka Banco Primus je 6. aprila 2011 zahtevala začetek uživanja tega premoženja. Ta začetek uživanja je bil odložen zaradi treh zaporednih dogodkov, med njimi tistega, ki je pripeljal do izdaje odločbe z dne 12. junija 2013, v katerem je bil pogoj 6 posojilne pogodbe, ki se nanaša na zamudne obresti, opredeljen kot nepošten. S sprejetjem odločbe z dne 8. aprila 2014 po tretjem dogodku je bil končan odlog postopka deložacije.
- 19 J. Gutiérrez García je 11. junija 2014 pri predložitvenem sodišču vložil izredni ugovor v postopku izvršbe nad njegovim premoženjem, obremenjenim s hipoteko, pri čemer se je skliceval na nepoštenost pogoja 6 posojilne pogodbe.
- 20 Po tem ugovoru je predložitveno sodišče, potem ko je prekinilo postopek izvršbe s sklepom z dne 16. junija 2014, izrazilo resne dvome o poštenosti – v smislu Direktive 93/13 – nekaterih drugih pogojev posojilne pogodbe, ki niso pogoji v zvezi z zamudnimi obrestmi, in sicer:
- pogoj 3 glede rednih obresti, ki določa njihov izračun po formuli, po kateri se znesek preostale glavnice in zapadlih obresti deli s številom dni poslovnega leta, in sicer s 360 dnevi; in
 - pogoj 6a glede predčasne zapadlosti, v skladu s katerim lahko Banco Primus zahteva takojšnjo vračilo glavnice, obresti in različnih stroškov, med drugim v primeru neplačila katerega koli zneska glavnice, obresti ali predplačil na dogovorjeni datum.
- 21 Vendar je to sodišče ugotovilo, prvič, da je ugovor, ki ga je vložil J. Gutiérrez García, prepozen, ker je bil vložen po izteku prekluzivnega roka, določenega s četrto prehodno določbo zakona 1/2013.

- 22 Predložitveno sodišče je ugotovilo, drugič, da člen 207 LEC, ki ureja načelo res iudicata, nasprotuje ponovnemu preizkusu nepoštenosti pogojev pogodbe iz postopka v glavni stvari, ker je bila njena zakonitost ob upoštevanju Direktive 93/13 že preverjena v okviru sklepa z dne 12. junija 2013, ki je postal pravnomočen.
- 23 Poleg tega je predložitveno sodišče poudarilo, da bi sodna praksa Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija), tudi ob predpostavki, da bi bilo treba ugotoviti, da pogoj 6a pogodbe iz postopka v glavni stvari ni pošten, nasprotovala temu, da se ta pogoj razglasi za ničen in da se ga zato ne upošteva, ker ga banka Banco Primus v resnici ni uporabila, temveč je zgolj upoštevala določbe člena 693(2) LEC, pri čemer je počakala na neplačilo sedmih mesečnih obrokov, nato pa razglasila predčasno zapadlost.
- 24 Tako se predložitveno sodišče, da bi ugotovilo obseg svojih pooblastil ob upoštevanju Direktive 93/13, sprašuje, prvič, o združljivosti četrte prehodne določbe zakona 1/2013 s to direktivo, in drugič, o tem, ali je v kompleksnem postopku izvršbe na podlagi hipoteke, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, v skladu z navedeno direktivo zavezano, da kljub določbam člena 207 LEC po uradni dolžnosti opravi preizkus pogojev pogodbe, ki je bila ob upoštevanju Direktive 93/13 že preučena z odločbo, ki je postala pravnomočna. Tretjič, to sodišče želi tudi pojasniti o merilih presoje nepoštenosti pogojev 3 in 6a pogodbe iz postopka v glavni stvari in o posledicah, ki jih je treba izpeljati na podlagi te nepoštenosti.
- 25 V teh okoliščinah je Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Santander (prvostopenjsko sodišče št. 2 v Santanderju, Španija) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
- „1. Ali je treba četrto prehodno določbo zakona št. 1/2013 razlagati tako, da ne predstavlja ovire za varstvo potrošnikov?
2. Ali lahko potrošnik v skladu z Direktivo 93/13 in zlasti njenim členom 6(1) in členom 7(1), katerih cilj je zagotavljanje varstva potrošnikov in uporabnikov v skladu z načeloma enakovrednosti in učinkovitosti, izpodbija nepošteno pogoje po roku, ki je za to določen v nacionalnem pravu, tako da mora nacionalno sodišče presojati te pogoje?
3. Ali mora nacionalno sodišče v skladu z Direktivo 93/13, zlasti njenim členom 6(1) in členom 7(1), katerih cilj je zagotavljanje varstva potrošnikov in uporabnikov v skladu z načeloma enakovrednosti in učinkovitosti, po uradni dolžnosti presojati, ali je pogodbeni pogoj nepošten in na podlagi svojih ugotovitev izpeljati posledice? Ali mora po uradni dolžnosti ponovno presojati pogoj, katerega presojo je prej odklonilo oziroma za katerega je z odločbo, ki je postala pravnomočna, ugotovilo, da ni nepošten?
4. Ali lahko sodišče, ki opravi preizkus nepoštenosti ne bistvenih določil pogodbe, upošteva razmerje kakovost/cena in na podlagi katerih meril? Ali mora pri takem posrednem preizkusu upoštevati zakonske omejitve cen, ki so določene v nacionalnih predpisih? Ali se lahko zgodi, da dogovor, ki je in abstracto veljaven, izgubi veljavnost, ker je cena zelo visoka glede na običajno ceno na trgu?
5. Ali je za uporabo člena 4 Direktive 93/13 mogoče upoštevati okoliščine, ki nastopijo po sklenitvi pogodbe, če nacionalni predpisi napotujejo v to smer?
6. Ali je treba člen 693(2) [LEC] razlagati tako, da ne ovira varstva interesa potrošnika?
7. Ali mora nacionalno sodišče, ko ugotovi obstoj nepoštenega pogoja glede predčasne zapadlosti, v skladu z Direktivo 93/13, zlasti njenim členom 6(1) in členom 7(1), katerih cilj je zagotavljanje varstva potrošnikov in uporabnikov v skladu z načeloma enakovrednosti in učinkovitosti, ta pogoj šteti za ničen in nezapisan in iz tega izpeljati posledice, tudi kadar je prodajalec ali ponudnik počakal do preteka minimalnega obdobja, ki je določeno v nacionalnem predpisu?“

- 26 Predložitveno sodišče je Sodišču predlagalo, naj zadevo obravnava po hitrem postopku na podlagi člena 105(1) Poslovnika Sodišča. Ta predlog je bil zavrnjen s sklepom predsednika Sodišča z dne 11. novembra 2014, Banco Primus (C-421/14, neobjavljen, EU:C:2014:2367), med drugim zato, ker je predložitveno sodišče, kot je obvestilo Sodišče v dopisu z dne 29. septembra 2014, prekinilo postopek izvršbe s sklepom z dne 16. junija 2014, tako da J. Gutiérrez García ni v neposredni nevarnosti, da bi izgubil stanovanje.

Vprašanja za predhodno odločanje

Dopustnost

- 27 Španska vlada v pisnih stališčih izraža dvome o dopustnosti zastavljenih vprašanj, ker naj odgovori Sodišča ne bi koristili predložitvenemu sodišču pri reševanju spora, o katerem odloča. Postopek izvršbe na podlagi hipoteke naj bi bil namreč končan in to sodišče naj ne bi več moglo sprejeti nobenega ukrepa v zvezi z njim, ker je navedeni postopek končalo z odreditvijo deložacije dolžnika in stanovalcev s pravnomočno odločbo z dne 8. aprila 2014.
- 28 Banka Banco Primus ne trdi izrecno, da predlog za sprejetje predhodne odločbe ni dopusten, vendar navaja trditve, ki so podobne tistim, na katerih temelji ta ugovor nedopustnosti.
- 29 V zvezi s tem je treba najprej opozoriti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso v okviru postopka, določenega v členu 267 PDEU, ki temelji na jasni ločitvi nalog med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, zgolj nacionalno sodišče pristojno za ugotavljanje in presojo dejanskega stanja spora o glavni stvari ter za razlago in uporabo nacionalnega prava. Le nacionalno sodišče, ki odloča o sporu in ki mora prevzeti odgovornost za sodno odločitev, ob upoštevanju posebnosti zadeve presoja nujnost in ustreznost vprašanj, ki jih predloži Sodišču. Zato je Sodišče, kadar se predložena vprašanja nanašajo na razlago prava Unije, načeloma dolžno odločiti (sodba z dne 14. junija 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, točka 76 in navedena sodna praksa).
- 30 Sodišče lahko tako predlog nacionalnega sodišča za sprejetje predhodne odločbe zavrne, samo če je jasno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, če je problem hipotetičen ali če Sodišče nima na voljo pravnih in dejanskih elementov, ki so potrebni za to, da bi lahko na zastavljena vprašanja dalo koristne odgovore (sodba z dne 14. junija 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, točka 77 in navedena sodna praksa).
- 31 V obravnavani zadevi ne gre za tak primer.
- 32 Kot je namreč generalni pravobranilec poudaril v točki 30 sklepnih predlogov, je iz nacionalne zakonodaje, ki jo je predstavilo predložitveno sodišče, razvidno, da postopek izvršbe na podlagi hipoteke iz postopka v glavni stvari ni končan in da se nadaljuje, dokler uspešni dražitelj ne začne uživati nepremičnine, kar je španska vlada potrdila v svojih pisnih stališčih. Tako je v četrti prehodni določbi zakona 1/2013 navedeno, da se ta določba uporablja „za vse izvršilne postopke, ki se niso končali z izročitvijo nepremičnine kupcu“.
- 33 V teh okoliščinah in ob upoštevanju tega, da mora Sodišče predložitvenemu sodišču dati koristen odgovor, ki mu omogoča razsoditi o sporu, o katerem odloča (glej sodbi z dne 28. novembra 2000, Roquette Frères, C-88/99, EU:C:2000:652, točka 18, in z dne 11. marca 2010, Attanasio Group, C-384/08, EU:C:2010:133, točka 19), na podlagi trditev španske vlade ni očitno, da razlaga prava Unije, za katero se prosi, nima zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari.
- 34 Zato je treba ob upoštevanju presoje vsakega od vprašanj za predhodno odločanje posebej šteti, da je ta predlog za sprejetje predhodne odločbe dopusten.

Vsebinska presoja

Prvo, drugo in tretje vprašanje

- 35 Predložitveno sodišče želi s prvim, drugim in tretjim vprašanjem, ki jih je treba obravnavati skupaj, v bistvu izvedeti, ali člena 6 in 7 Direktive 93/13 nasprotujeta določbi nacionalnega prava, kakršna je četrta prehodna določba zakona 1/2013, ki za uresničevanje pravice potrošnikov – proti katerim je bil začet postopek izvršbe na podlagi hipoteke, ki pa ni bil končan pred začetkom veljave tega zakona – do vložitve ugovora zoper ta postopek izvršbe na podlagi domnevno nepoštenih pogodbenih pogojev določa prekluzivni enomesečni rok, ki se računa od dneva po objavi tega zakona. Navedeno sodišče poleg tega sprašuje, ali mu ta direktiva morda nalaga, da po uradni dolžnosti ponovno preuči nepoštenost pogojev pogodbe, ki je bila že preučena ob upoštevanju Direktive 93/13 s pravnomočno sodno odločbo, in sicer kljub nacionalnim postopkovnim pravilom, s katerimi se izvaja načelo pravnomočnosti.
- 36 V zvezi s tem, ali člena 6 in 7 Direktive 93/13 nasprotujeta nacionalni določbi, kakršna je četrta prehodna določba zakona 1/2013, je treba poudariti, da je Sodišče to vprašanje že preučilo in nanj v sodbi z dne 29. oktobra 2015, BBVA (C-8/14, EU:C:2015:731), odgovorilo pritrdilno.
- 37 Natančneje, iz te sodbe je razvidno, da četrta prehodna določba zakona 1/2013 – s tem, da določa, da za potrošnike, proti katerim je bil začet postopek izvršbe na podlagi hipoteke pred začetkom veljave tega zakona, do takrat pa še ni bil končan, velja prekluzivni enomesečni rok za vložitev ugovora zoper izvršbo na podlagi domnevne nepoštenosti pogodbenih pogojev, ki začne teči dan po objavi navedenega zakona – tem potrošnikom ne more zagotoviti polnega uživanja navedenega roka in torej učinkovitega uresničevanja njihovih pravic (glej v tem smislu sodbo z dne 29. oktobra 2015, BBVA, C-8/14, EU:C:2015:731, točka 39).
- 38 Poleg tega je v postopku v glavni stvari iz spisa, ki ga ima na voljo Sodišče, razvidno, da je predložitveno sodišče z odločbo z dne 12. junija 2013, ki je pravnomočna, že preučilo pogodbo iz postopka v glavni stvari ob upoštevanju Direktive 93/13 in razglasilo, da njen pogoj 6, ki se nanaša na zamudne obresti, ni pošten.
- 39 V tem kontekstu se predložitveno sodišče sprašuje, ali Direktiva 93/13 nasprotuje nacionalnemu pravilu, kakršno je to, ki izhaja iz člena 207 LEC, ki mu prepoveduje, da po uradni dolžnosti preuči nekatere pogoje pogodbe, ki je že bila predmet sodnega preizkusa, končanega s pravnomočno odločbo.
- 40 V zvezi s tem je treba opozoriti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča sistem varstva, ki se izvaja z Direktivo 93/13, temelji na predpostavki, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju glede pogajalske moči in ravni obveščenosti (glej zlasti sodbo z dne 17. julija 2014, Sánchez Morcillo in Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, točka 22 in navedena sodna praksa).
- 41 Glede na ta podrejeni položaj člen 6(1) te direktive določa, da nepošteni pogoji za potrošnika niso zavezujoči. Gre za zavezujočo določbo, katere namen je formalno ravnotežje med pravicami in obveznostmi sopogodbениkov, ki je določeno s pogodbo, zamenjati z dejanskim ravnotežjem, tako da se med sopogodbениki spet vzpostavi enakost (glej zlasti sodbi z dne 17. julija 2014, Sánchez Morcillo in Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, točka 23, in z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi, C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točki 53 in 55).

- 42 V skladu z ustaljeno sodno prakso je treba to določbo šteti za določbo, enakovredno nacionalnim pravilom, ki imajo v nacionalnem pravnem redu status določb javnega reda (glej sodbi z dne 6. oktobra 2009, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, točki 51 in 52, ter z dne 21. decembra 2016, *Gutiérrez Naranjo in drugi*, C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točka 54).
- 43 Sodišče je v okviru tega že večkrat ugotovilo, da mora nacionalno sodišče po uradni dolžnosti preizkusiti nepoštenost pogodbenega pogoja, ki spada na področje uporabe Direktive 93/13, in tako izravnati neravnotežje med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom, in to takoj ko ima vse za to potrebne pravne in dejanske elemente (sodbi z dne 14. marca 2013, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, točka 46 in navedena sodna praksa, ter z dne 21. decembra 2016, *Gutiérrez Naranjo in drugi*, C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točka 58).
- 44 Vendar je nacionalno sodišče v obravnavani zadevi, kot je bilo navedeno v točki 38 te sodbe, že preučilo pogodbo iz postopka v glavni stvari ob upoštevanju Direktive 93/13, po tej preučitvi pa je z odločbo, ki je pravnomočna, ugotovilo, da eden od pogojev te pogodbe ni pošten.
- 45 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, ali v teh razmerah nujnost nadomestitve formalnega ravnotežja, ki ga pogodba določa med pravicami in obveznostmi prodajalca ali ponudnika in potrošnika, z dejanskim ravnotežjem, tako da se med njima ponovno vzpostavi enakost, zavezuje predložitveno sodišče k ponovnemu preizkusu te pogodbe po uradni dolžnosti kljub nacionalnim postopkovnim predpisom, s katerimi se izvaja načelo pravnomočnosti.
- 46 V zvezi s tem je treba najprej opozoriti na pomen načela pravnomočnosti, tako v pravnem redu Unije kot v nacionalnih pravnih redih. V zvezi s tem je Sodišče že imelo priložnost pojasniti, da je za zagotavljanje stabilnosti prava in pravnih razmerij ter učinkovitega izvajanja sodne oblasti pomembno, da sodnih odločb, ki so postale pravnomošne po tem, ko so bila izčrpana vsa razpoložljiva pravna sredstva, ali po tem, ko so se iztekli roki zanje, ni več mogoče izpodbijati (glej zlasti sodbo z dne 6. oktobra 2009, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, točki 35 in 36).
- 47 Sodišče je poleg tega že priznalo, da varstvo potrošnika ni absolutno. Natančneje, v tem smislu je štelo, da pravo Unije nacionalnega sodišča ne zavezuje, da ne uporabi nacionalnih postopkovnih pravil, po katerih odločba postane pravnomošna, čeprav bi se s tako neuporabo lahko odpravila kršitev določbe iz Direktive 93/13, ne glede na njeno naravo (glej v tem smislu sodbi z dne 6. oktobra 2009, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, točka 37, in z dne 21. decembra 2016, *Gutiérrez Naranjo in drugi*, C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točka 68), razen če ima nacionalno sodišče to pristojnost na podlagi nacionalnega prava v primeru kršitev nacionalnih pravil javnega reda (glej v tem smislu sodbo z dne 6. oktobra 2009, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, točka 53).
- 48 Poleg tega je Sodišče že pojasnilo, da v skladu s pravom Unije načelo učinkovitega sodnega varstva potrošnikov ne zagotavlja pravice do dvostopenjskega sodnega varstva, ampak le pravico do dostopa do sodišča (glej v tem smislu sodbo z dne 17. julija 2014, *Sánchez Morcillo in Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, točka 36 in sodna praksa).
- 49 Iz navedenega je razvidno, da je treba Direktivo 93/13 razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalnemu pravilu, kakršno je to, ki izhaja iz člena 207 LEC, ki nacionalnemu sodišču prepoveduje, da po uradni dolžnosti ponovno preuči nepoštenost pogojev pogodbe, ki je bila sklenjena s prodajalcem ali ponudnikom, če je bilo o zakonitosti vseh pogodbenih pogojev ob upoštevanju te direktive že odločeno z odločbo, ki je pravnomošna, kar mora preveriti predložitveno sodišče.

- 50 Iz predložitvene odločbe pa je razvidno, da postopkovno pravilo v zvezi s pravnomočnostjo, ki izhaja iz člena 207 LEC, nacionalnemu sodišču ne prepoveduje samo tega, da ob upoštevanju Direktive 93/13 ponovno preuči zakonitost pogojev pogodbe, o kateri je že bilo odločeno s pravnomočno odločbo, temveč tudi to, da presoja morebitno nepoštenost drugih pogojev te pogodbe.
- 51 Iz načel, ki izhajajo iz točk od 40 do 43 te sodbe, pa je razvidno, da pogoji, določeni z nacionalnim pravom, na katere se sklicuje člen 6(1) Direktive 93/13, ne smejo posegati v bistvo pravice, ki jo imajo potrošniki na podlagi te določbe, in sicer, da jih ne veže pogoj, za katerega se šteje, da ni pošten (sodba z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi, C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točka 71).
- 52 Če je nacionalno sodišče tako ob prejšnji preučitvi sporne pogodbe, ki je pripeljala do sprejetja odločbe, ki je pravnomočna, zgolj po uradni dolžnosti ob upoštevanju Direktive 93/13 preučilo le enega ali nekatere od pogojev te pogodbe, ta direktiva nacionalnemu sodišču, kakršno je to v postopku v glavni stvari, pri katerem je potrošnik večkrat vložil ugovor, nalaga, da na zahtevo strank ali po uradni dolžnosti preuči morebitno nepoštenost drugih pogojev navedene pogodbe, če ima na voljo za to potrebne pravne in dejanske elemente. Ob opustitvi tega nadzora bi se varstvo potrošnika izkazalo za necelovito in nezadostno ter ne bi pomenilo niti ustreznega niti učinkovitega sredstva za doseg prenehanja uporabe te vrste pogojev, kar je v nasprotju s tem, kar določa člen 7(1) Direktive 93/13 (glej v tem smislu sodbo z dne 14. marca 2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, točka 60).
- 53 Ker v spisu, ki ga ima na voljo Sodišče, ni pojasnil, mora v obravnavani zadevi predložitveno sodišče preveriti, ali je bila v pravnomočni odločbi z dne 12. junija 2013 ob upoštevanju Direktive 93/13 preizkušena zakonitost vseh pogojev pogodbe iz postopka v glavni stvari ali samo njenega pogoja 6.
- 54 Ob upoštevanju vseh navedenih preudarkov je treba na prvo, drugo in tretje vprašanje odgovoriti:
- člena 6 in 7 Direktive 93/13 je treba razlagati tako, da nasprotujeta določbi nacionalnega prava, kot je četrta prehodna določba zakona 1/2013, ki za uresničevanje pravice potrošnikov – proti katerim je bil začel postopek izvršbe na podlagi hipoteke, ki pa ni bil končan pred začetkom veljave zakona, v katerem je ta določba – do vložitve ugovora v tem postopku na podlagi domnevno nepoštenih pogodbenih pogojev določa prekluzivni enomesečni rok, ki se računa od dneva po objavi tega zakona;
 - Direktivo 93/13 je treba razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalnemu pravilu, kakršno je to, ki izhaja iz člena 207 LEC, ki nacionalnemu sodišču prepoveduje, da po uradni dolžnosti ponovno preuči nepoštenost pogojev pogodbe, če je bilo o zakonitosti vseh pogojev te pogodbe ob upoštevanju te direktive že odločeno s pravnomočno odločbo.

Ob obstoju enega ali več pogodbenih pogojev, katerih morebitna nepoštenost še ni bila preučena ob prejšnjem sodnem nadzoru nad sporno pogodbo, ki je bil končan s pravnomočno odločbo, pa je treba Direktivo 93/13 razlagati tako, da mora nacionalno sodišče, pri katerem je potrošnik večkrat vložil ugovor, na zahtevo strank ali po uradni dolžnosti preučiti morebitno nepoštenost teh pogojev, če ima na voljo za to potrebne pravne in dejanske elemente.

Četrto in peto vprašanje

- 55 Predložitveno sodišče s četrnim in petim vprašanjem, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu želi pojasniti v zvezi z merili, ki jih je treba upoštevati v skladu s členom 3(1) in členom 4 Direktive 93/13 pri presoji morebitne nepoštenosti pogojev, kakršni so ti iz postopka v glavni stvari, ki se nanašajo na izračun rednih obresti in na predčasno zapadlost zaradi dolžnikovega neizpolnjevanja obveznosti v omejenem obdobju.

- 56 Najprej je treba poudariti, da ti vprašanji glede na sodno prakso, navedeno v točki 30 te sodbe, nista dopustni, ker je njun namen ugotoviti, ali lahko nacionalno sodišče v okviru presoje morebitne nepoštenosti pogodbenega pogoja in, natančneje, pogoja 6a pogodbe iz postopka v glavni stvari, upošteva okoliščine, ki so nastale po sklenitvi pogodbe. V predložitveni odločbi namreč ni jasno navedeno, za katere okoliščine, ki so nastale pozneje, gre. V teh okoliščinah Sodišče nima na voljo dejanskih elementov, ki so potrebni za presojo, in zato predložitvenemu sodišču ne more dati koristnega odgovora za rešitev spora o glavni stvari.
- 57 V zvezi z drugimi vidiki, navedenimi v četrtem in petem vprašanju, je treba na prvem mestu pojasniti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso na tem področju Sodišče pristojno za razlago pojma „nedovoljeni pogoj“ iz člena 3(1) navedene direktive in Priloge k tej direktivi ter meril, ki jih nacionalno sodišče lahko uporabi ali mora uporabiti pri preučitvi pogodbenega pogoja glede na določbe iste direktive, pri čemer mora to sodišče ob upoštevanju teh meril odločiti o konkretni opredelitvi posebnega pogodbenega pogoja glede na okoliščine obravnavane zadeve. Iz tega izhaja, da se mora Sodišče omejiti na to, da predložitvenemu sodišču poda smernice, ki jih mora to upoštevati pri presoji nepoštenosti zadevnega pogoja (sodba z dne 14. marca 2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, točka 66 in navedena sodna praksa).
- 58 Ob upoštevanju tega je treba navesti, da člen 3(1) Direktive 93/13 s sklicevanjem na pojma „dobra vera“ in „znatno neravnotežje“ v škodo potrošnika med pravicami in obveznostmi pogodbenih strank le abstraktno opredeljuje elemente, ki povzročijo nepoštenost pogodbenega pogoja, o katerem se stranki nista posebej dogovorili (sodba z dne 14. marca 2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, točka 67 in navedena sodna praksa).
- 59 Pri ugotavljanju, ali pogoj v škodo potrošnika povzroča „znatno neravnotežje“ med pogodbenimi pravicami in obveznostmi strank, pa je treba med drugim upoštevati pravila nacionalnega prava, če se stranki v zvezi s tem ne dogovorita drugače. Nacionalno sodišče lahko s to primerjalno analizo presodi, ali pogodba potrošnika postavlja v pravni položaj, ki je manj ugoden od tistega, ki ga določa veljavno nacionalno pravo, in če ga, koliko. Prav tako je pomembno, da se pravni položaj navedenega potrošnika zato preuči ob upoštevanju sredstev, ki so mu v skladu z nacionalno zakonodajo na voljo za prenehanje uporabe nepoštenih pogojev (sodba z dne 14. marca 2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, točka 68).
- 60 Glede tega, v katerih okoliščinah je tako neravnotežje „v nasprotju z zahtevo dobre vere“, je treba ugotoviti, da mora nacionalno sodišče ob upoštevanju šestnajste uvodne izjave Direktive 93/13 zato preveriti, ali bi lahko prodajalec ali ponudnik, če s potrošnikom lojalno in pravično posluje, razumno pričakoval, da bi potrošnik tak pogoj sprejel v okviru posamičnih pogajanj (sodba z dne 14. marca 2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, točka 69).
- 61 Poleg tega je treba v skladu s členom 4(1) te direktive nepoštenost pogodbenega pogoja oceniti ob upoštevanju narave blaga ali storitev, za katero je bila sklenjena pogodba, in s sklicevanjem na vse okoliščine, ki so takrat obstajale (sodbi z dne 4. junija 2009, Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, točka 39, in z dne 9. novembra 2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, točka 42). Iz tega izhaja, da je treba s tega vidika presoditi tudi posledice, ki jih ima lahko navedeni pogoj v okviru prava, ki se uporablja za pogodbo, kar pomeni preučitev nacionalnega pravnega sistema (sodba z dne 14. marca 2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, točka 71 in navedena sodna praksa).
- 62 Na drugem mestu je treba opozoriti, da se lahko pogoji, ki se nanašajo na glavni predmet pogodbe ali na ustreznost med ceno in plačilom za izmenjane storitve ali blago in ki sicer spadajo na področje, urejeno s to direktivo, v skladu s členom 4(2) Direktive 93/13 izognejo presoji nepoštenosti, le če pristojno nacionalno sodišče po presoji vsakega primera posebej meni, da jih je prodajalec ali ponudnik sestavil v jasnem in razumljivem jeziku (glej v tem smislu sodbi z dne 30. aprila 2014, Kásler in Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, točka 41, in z dne 9. julija 2015, Bucura, C-348/14, EU:C:2015:447, točka 50).

- 63 Ob upoštevanju teh preudarkov mora predložitveno sodišče presoditi nepoštenost pogojev, na katere se nanašata četrto in peto postavljeno vprašanje.
- 64 Na prvem mestu, v zvezi s pogojem 3 pogodbe iz postopka v glavni stvari, ki se nanaša na izračun rednih obresti, je predložitveno sodišče poudarilo, da je sicer zajet s členom 4(2) Direktive 93/13, vendar ni sestavljen v jasnem in razumljivem jeziku v smislu te določbe. V teh okoliščinah, kot je generalni pravobranilec poudaril v točki 61 sklepnih predlogov, mora to sodišče preučiti nepoštenost navedenega pogoja in predvsem to, ali ta ustvarja veliko neravnovesje med pravicami in obveznostmi pogodbenih strank ob upoštevanju preudarkov, navedenih v točkah od 58 do 61 te sodbe.
- 65 Predložitveno sodišče bo moralo med drugim primerjati način izračuna obrestne mere rednih obresti, ki jo določa ta pogoj, in dejanski znesek obrestne mere, ki iz tega izhaja, z načini izračuna, ki se običajno uporabljajo, in zakonsko obrestno mero ter obrestno mero, ki se je ob sklenitvi pogodbe iz postopka v glavni stvari uporabljala na trgu za posojilo v znesku in za trajanje, ki sta enakovredna znesku in trajanju obravnavane posojilne pogodbe. Natančneje, preveriti bo moralo, ali okoliščina, da se redne obresti izračunajo ob uporabi leta, ki ima 360 dni, namesto koledarskega leta, ki ima 365 dni, lahko povzroči, da navedeni pogoj 3 ni pošten.
- 66 Na drugem mestu, v zvezi s pogojem 6a pogodbe iz postopka v glavni stvari, ki se nanaša na predčasno zapadlost zaradi dolžnikovega neizpolnjevanja obveznosti v omejenem obdobju, mora predložitveno sodišče preučiti zlasti, ali je možnost, ki je dana proizvajalcu ali ponudniku, da za izterljiv razglasi celoten kredit, odvisna od tega, da potrošnik ni izpolnil obveznosti, ki je v okviru zadevne pogodbe bistvena, ali je ta možnost določena za primere, v katerih je taka neizpolnitev dovolj resna glede na obdobje in višino kredita, ali navedena možnost odstopa od skupnih pravil, ki se na tem področju uporabljajo, če ni podrobnih pogodbenih določil, in ali nacionalno pravo potrošniku daje na voljo ustrezna in učinkovita sredstva, ki mu, če se ta pogoj zanj uporablja, omogočajo, da odpravi posledice navedene izterljivosti kredita (glej v tem smislu sodbo z dne 14. marca 2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, točka 73).
- 67 Iz vseh navedenih preudarkov je razvidno, da je treba na četrto in peto vprašanje odgovoriti, da je treba člen 3(1) in člen 4 Direktive 93/13 razlagati tako, da:
- je treba pri presoji morebitne nepoštenosti pogoja pogodbe, sklenjene med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, ugotoviti, ali ta v škodo potrošnika povzroča znatno neravnotežje med pravicami in obveznostmi pogodbenih strank. To presojo je treba opraviti ob upoštevanju nacionalnih pravil, ki se uporabijo, če med strankama ni dogovora, sredstev, ki jih ima potrošnik v skladu z nacionalno ureditvijo na voljo, da doseže prenehanje uporabe tovrstnih pogojev, narave premoženja ali storitev, ki so predmet zadevne pogodbe, in vseh okoliščin ob sklenitvi te pogodbe;
 - če predložitveno sodišče meni, da pogodbeni pogoj, ki se nanaša na način izračuna rednih obresti, kakršen je ta iz postopka v glavni stvari, ni sestavljen jasno in razumljivo v smislu člena 4(2) te direktive, mora preučiti, ali ta pogoj ni pošten v smislu člena 3(1) navedene direktive. V okviru te preučitve bo navedeno sodišče moralo predvsem primerjati način izračuna obrestne mere rednih obresti, ki jo določa ta pogoj, in dejanski znesek obrestne mere, ki iz tega izhaja, z načini izračuna, ki se običajno uporabljajo, in zakonsko obrestno mero ter obrestno mero, ki se je ob sklenitvi pogodbe iz postopka v glavni stvari uporabljala na trgu za posojilo v znesku in za trajanje, ki sta enakovredna znesku in trajanju obravnavane posojilne pogodbe, in
 - kar zadeva presojo, ki jo opravi nacionalno sodišče, v zvezi z morebitno nepoštenostjo pogoja, ki se nanaša na predčasno zapadlost zaradi dolžnikovega neizpolnjevanja obveznosti v omejenem obdobju, mora predložitveno sodišče preučiti zlasti, ali je možnost, ki je dana proizvajalcu ali ponudniku, da za izterljiv razglasi celoten kredit, odvisna od tega, da potrošnik ni izpolnil obveznosti, ki je v okviru zadevne pogodbe bistvena, ali je ta možnost določena za primere, v katerih je taka neizpolnitev dovolj resna glede na obdobje in višino kredita, ali navedena možnost

odstopa od skupnih pravil, ki se uporabljajo na tem področju, če ni podrobnih pogodbenih določil, in ali nacionalno pravo določa ustrezna in učinkovita sredstva, ki potrošniku, za katerega se ta pogoj uporablja, omogočajo, da odpravi posledice navedene izterljivosti kredita.

Šesto in sedmo vprašanje

- 68 Predložitveno sodišče želi s šestim in sedmim vprašanjem, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu izvedeti, ali je treba Direktivo 93/13 razlagati tako, da nasprotuje razlagi – v sodni praksi – določbe nacionalnega prava, ki ureja pogoje v zvezi s predčasno zapadlostjo pri posojilnih pogodbah, kakršen je člen 693(2) LEC, ki nacionalnemu sodišču, ki je ugotovilo, da tak pogodbeni pogoj ni pošten, prepoveduje, da ga razglasi za ničen in izključi uporabo, če ga prodajalec ali ponudnik dejansko ni uporabil, vendar je spoštoval pogoje, določene s to določbo nacionalnega prava.
- 69 Najprej je treba opozoriti, da člen 1(2) te direktive sicer določa, da „[d]oločbe te direktive ne veljajo za pogodbene pogoje, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih [...]“, vendar pogoj 6a pogodbe iz postopka v glavni stvari, ki določa pogoje predčasne zapadlosti, na katero se nanašata šesto in sedmo vprašanje, ne odraža določb člena 693(2) LEC. Ta pogoj namreč določa, da lahko posojilodajalec razglasi predčasno zapadlost in zahteva takojšnje vračilo glavnice, obresti in različnih stroškov, med drugim v primeru neplačila katerega koli zneska glavnice, obresti ali predplačil na dogovorjeni datum, in ne po neizpolnjevanju obveznosti plačila v obdobju treh mesecev, kot določa člen 693(2) LEC. Poleg tega sta v navedenem pogoju besedni zvezi „poleg primerov, določenih z zakonom“ in „vrh primerov, določenih z zakonom“. Iz tega besedila izhaja, da stranki s tem pogojem nista želeli, da se razlogi za predčasno zapadlost omejijo na razlog iz člena 693(2) LEC.
- 70 Zato navedeni pogoj spada na področje uporabe navedene direktive (glej *a contrario* sodbo z dne 30. aprila 2014, Barclays Bank, C-280/13, EU:C:2014:279, točka 41) in mora nacionalno sodišče po uradni dolžnosti presoditi njegovo morebitno nepoštenost (glej zlasti sodbo z dne 14. marca 2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, točka 46 in navedena sodna praksa).
- 71 V zvezi s posledicami, ki jih je treba izpeljati iz morebitne nepoštenosti takega pogoja, je treba opozoriti, da je iz člena 6(1) Direktive 93/13 razvidno, da je nacionalno sodišče dolžno le izključiti uporabo nepoštenega pogodbenega pogoja, zato da ta nima zavezujočega učinka za potrošnika, ne sme pa spremeniti njegove vsebine. Ta pogodba mora namreč načeloma obstajati še naprej, ne da bi vsebovala še kakšno drugo spremembo poleg te, ki izhaja iz izbrisa nepoštenih pogojev, če je v skladu s pravili nacionalnega prava kontinuiteta pogodbe pravno mogoča (glej zlasti sodbe z dne 14. junija 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, točka 65; z dne 30. maja 2013, Asbeek Brusse in de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, točka 57, in z dne 21. januarja 2015, Unicaja Banco in Caixabank, C-482/13, C-484/13, C-485/13 in C-487/13, EU:C:2015:21, točka 28).
- 72 Poleg tega, glede na naravo in pomen javnega interesa, na katerem temelji varstvo potrošnikov, ki so v slabšem položaju v primerjavi s prodajalci ali ponudniki, Direktiva 93/13 – kot izhaja iz njenega člena 7(1) v povezavi z njeno štiriindvajseto uvodno izjavo – državam članicam nalaga, da zagotovijo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nedovoljenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki (glej zlasti sodbi z dne 14. junija 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, točka 68, in z dne 21. januarja 2015, Unicaja Banco in Caixabank, C-482/13, C-484/13, C-485/13 in C-487/13, EU:C:2015:21, točka 30).
- 73 Zato za zagotavljanje odvrčalnega učinka člena 7 Direktive 93/13 pooblastila nacionalnega sodišča, ki ugotovi obstoj nepoštenega pogoja v smislu člena 3(1) te direktive, ne bi smela biti odvisna od dejanske (ne)uporabe tega pogoja. Sodišče je tako že razsodilo, da je treba Direktivo 93/13 razlagati tako, da če je nacionalno sodišče ugotovilo „nedovoljenost“ – v smislu člena 3(1) te direktive – pogoja v pogodbi, sklenjeni med potrošnikom in prodajalcem, okoliščina, da ta pogoj ni bil izpolnjen, sama po sebi ne

more preprečiti, da nacionalno sodišče ne bi izpeljalo vseh posledic nepoštenosti navedenega pogoja (glej v tem smislu sklep z dne 11. junija 2015, Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-602/13, neobjavljen, EU:C:2015:397, točki 50 in 54).

- 74 V tem primeru, kot je generalni pravobranilec poudaril v točki 85 sklepnih predlogov, okoliščina, da je prodajalec ali ponudnik v obravnavani zadevi dejansko upošteval določbe člena 693(2) LEC in da je postopek izvršbe na podlagi hipoteke sprožil šele po neplačilu sedmih mesečnih obrokov, in ne po vsakem neplačilu, kot določa pogoj 6a pogodbe iz postopka v glavni stvari, nacionalnega sodišča ne odvezuje dolžnosti, da izpelje vse posledice morebitne nepoštenosti tega pogoja.
- 75 Ob upoštevanju navedenih preudarkov je treba na šesto in sedmo vprašanje odgovoriti, da je treba Direktivo 93/13 razlagati tako, da nasprotuje razlagi – v sodni praksi – določbe nacionalnega prava, ki ureja pogoje v zvezi s predčasno zapadlostjo pri posojilnih pogodbah, kakršen je člen 693(2) LEC, ki nacionalnemu sodišču, ki je ugotovilo, da tak pogodbeni pogoj ni pošten, prepoveduje, da ga razglasi za ničen in izključi njegovo uporabo, če ga prodajalec ali ponudnik dejansko ni uporabil, vendar je spoštoval pogoje, določene s to določbo nacionalnega prava.

Stroški

- 76 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

1. Člena 6 in 7 Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah je treba razlagati tako, da nasprotujeta določbi nacionalnega prava, kot je četrta prehodna določba Ley 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (zakon 1/2013 o ukrepih za varstvo hipotekarnega dolžnika, prestrukturiranju dolga in neprofitni najemnini) z dne 14. maja 2013, ki za izvajanje pravice potrošnikov – proti katerim je bil začel postopek izvršbe na podlagi hipoteke, ki pa ni bil končan pred začetkom veljave zakona, v katerem je ta določba – do vložitve ugovora v tem postopku na podlagi domnevno nepoštenih pogodbenih pogojev določa prekluzivni enomesečni rok, ki se računa od dneva po objavi tega zakona.
2. Direktivo 93/13 je treba razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalnemu pravilu, kakršno je to, ki izhaja iz člena 207 Ley 1/2000, de Enjuiciamiento Civil (zakon 1/2000 o zakoniku o civilnem postopku) z dne 7. januarja 2000, kakor je bil spremenjen z Ley 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (zakon 1/2013 o ukrepih za varstvo hipotekarnega dolžnika, prestrukturiranju dolga in neprofitni najemnini) z dne 14. maja 2013, nato z Real Decreto-Ley 7/2013, de medidas urgentes de naturaleza tributaria, presupuestaria y de fomento de la investigación, el desarrollo y la innovación (uredba-zakon 7/2013 o nujnih davčnih in proračunskih ukrepih ter spodbujanju raziskav, razvoja in inovacij) z dne 28. junija 2013 in nato z Real Decreto-ley 11/2014, de medidas urgentes en materia concursal (uredba-zakon 11/2014 o nujnih ukrepih na področju stečaja) z dne 5. septembra 2014, ki nacionalnemu sodišču prepoveduje, da po uradni dolžnosti ponovno preuči nepoštenost pogojev pogodbe, če je bilo o zakonitosti vseh pogojev te pogodbe ob upoštevanju te direktive že odločeno s pravnomočno odločbo.

Ob obstoju enega ali več pogodbenih pogojev, katerih morebitna nepoštenost še ni bila preučena ob prejšnjem sodnem nadzoru nad sporno pogodbo, ki je bil končan s pravnomočno odločbo, pa je treba Direktivo 93/13 razlagati tako, da mora nacionalno

sodišče, pri katerem je potrošnik večkrat vložil ugovor, na zahtevo strank ali po uradni dolžnosti preučiti morebitno nepoštenost teh pogojev, če ima na voljo za to potrebne pravne in dejanske elemente.

3. Člen 3(1) in člen 4 Direktive 93/13 je treba razlagati tako, da:

- je treba pri presoji morebitne nepoštenosti pogoja pogodbe, sklenjene med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, ugotoviti, ali ta v škodo potrošnika povzroča znatno neravnotežje med pravicami in obveznostmi pogodbenih strank. To presajo je treba opraviti ob upoštevanju nacionalnih pravil, ki se uporabijo, če med strankama ni dogovora, sredstev, ki jih ima potrošnik v skladu z nacionalno ureditvijo na voljo, da doseže prenehanje uporabe tovrstnih pogojev, narave premoženja ali storitev, ki so predmet zadevne pogodbe, in vseh okoliščin ob sklenitvi te pogodbe;
- če predložitveno sodišče meni, da pogodbeni pogoj, ki se nanaša na način izračuna rednih obresti, kakršen je ta iz postopka v glavni stvari, ni sestavljen jasno in razumljivo v smislu člena 4(2) te direktive, mora preučiti, ali ta pogoj ni pošten v smislu člena 3(1) navedene direktive. V okviru te preučitve bo navedeno sodišče moralo predvsem primerjati način izračuna obrestne mere rednih obresti, ki jo določa ta pogoj, in dejanski znesek obrestne mere, ki iz tega izhaja, z načini izračuna, ki se običajno uporabljajo, in zakonsko obrestno mero ter obrestno mero, ki se je ob sklenitvi pogodbe iz postopka v glavni stvari uporabljala na trgu za posojilo v znesku in za trajanje, ki sta enakovredna znesku in trajanju obravnavane posojilne pogodbe, in
- kar zadeva presajo, ki jo opravi nacionalno sodišče, v zvezi z morebitno nepoštenostjo pogoja, ki se nanaša na predčasno zapadlost zaradi dolžnikovega neizpolnjevanja obveznosti v omejenem obdobju, mora predložitveno sodišče preučiti zlasti, ali je možnost, ki je dana proizvajalcu ali ponudniku, da za izterljiv razglasi celoten kredit, odvisna od tega, da potrošnik ni izpolnil obveznosti, ki je v okviru zadevne pogodbe bistvena, ali je ta možnost določena za primere, v katerih je taka neizpolnitev dovolj resna glede na obdobje in višino kredita, ali navedena možnost odstopa od skupnih pravil, ki se uporabljajo na tem področju, če ni podrobnih pogodbenih določil, in ali nacionalno pravo določa ustrezne in učinkovite ukrepe, ki potrošniku, za katerega se ta pogoj uporablja, omogočajo, da odpravi posledice navedene izterljivosti kredita.

4. Direktivo 93/13 je treba razlagati tako, da nasprotuje razlagi – v sodni praksi – določbe nacionalnega prava, ki ureja pogoje v zvezi s predčasno zapadlostjo pri posojilnih pogodbah, kakršen je člen 693(2) zakona 1/2000, kakor je bil spremenjen z uredbo-zakonom 7/2013, ki nacionalnemu sodišču, ki je ugotovilo, da tak pogodbeni pogoj ni pošten, prepoveduje, da ga razglasi za ničen in da izključi njegovo uporabo, če ga prodajalec ali ponudnik dejansko ni uporabil, vendar je spoštoval pogoje, določene s to določbo nacionalnega prava.

Podpisi